

SAPANCA DESTİNASYONUNDA SOSYAL TAŞIMA KAPASİTESİNİN BELİRLENMESİ: YEREL HALK ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Determining the Social Carrying Capacity in the Sapanca Destination: A Study on Residents' Perception

Betül Yılmaz

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi

betulyilmazerr@hotmail.com

Orcid ID: 0000-0002-3684-3873

Doç. Dr. Ömer Saraç

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi

omersarac@subu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-4338-7394

Öz

Turizm faaliyetlerinin her geçen gün artış göstermesi turizm destinasyonlarında sosyal taşıma kapasitenin aşılmasına ve bazı sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Bir turizm destinasyonunda sosyal taşıma kapasitesinin aşılması o destinasyonun sürdürülebilirliğini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Destinasyonların sahip olduğu kaynakların korunması, ortaya çıkan sorunların giderilmesi ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir bir şekilde devam edebilmesi için destinasyonların sosyal taşıma kapasitesi algılarının tespit edilebilmesi oldukça önemlidir. Türkiye’de taşıma kapasitesi aşılacak birçok destinasyon bulunmaktadır. Bu destinasyonlardan biri de Sakarya ilinde yer alan Sapanca’dır. Bu çalışmada Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesi algısının belirlenmesi ve bu algının Doxey’nin Rahatsızlık Endeksi üzerinde konumlandırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda veriler Sapanca’da yaşayan yerel halktan görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Toplamda geçerli 26 görüşme formuna ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesi için içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesinin orta düzeyde aşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Doxey’nin Rahatsızlık Endeksine göre Sapanca’daki yerel halk öfkeli davranış başlangıcındadır.

Anahtar kelimeler: Taşıma Kapasitesi, Sosyal Taşıma kapasitesi, Yerel Halk Algısı, Doxey’nin Rahatsızlık Endeksi, Sapanca

Abstract

¹ Bu çalışma Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nda Doç. Dr. Ömer Saraç danışmanlığında Betül Yılmaz tarafından “Sapanca Destinasyonunda Taşıma Kapasitesi: Turist Memnuniyeti ve Yerel Halk Algısı Üzerine Bir Araştırma” başlığı ile tamamlanarak 29.12.2022 tarihinde savunulan Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

The continuous increase in tourism activities has led to the exceeding of social carrying capacity in tourism destinations and the emergence of various problems. Exceeding the social carrying capacity in a tourism destination negatively affects the sustainability of that destination. In order to protect the resources of destinations, address emerging problems, and ensure the sustainable continuation of tourism activities, it is crucial to determine the perceptions of social carrying capacity in destinations. In Turkey, there are many destinations where the carrying capacity has been exceeded. One such destination is Sapanca, located in the Sakarya province. This study aims to determine the perception of social carrying capacity in Sapanca and to position this perception within Doxey's Irritation Index. Accordingly, data were obtained through interviews with local residents living in Sapanca. A total of 26 valid interview forms were collected. Content analysis was used to analyze the data obtained from the interviews. The study concluded that the social carrying capacity of Sapanca has been moderately exceeded. According to Doxey's Irritation Index, the local residents of Sapanca are at the onset of the irritation stage.

Key words: Carrying Capacity, Social Carrying Capacity, Residents' Perception, Doxey's Irridex (Irritation Index), Sapanca

Giriş

Kişilerin bazen yeni yerler görme arzusu bazen de monoton yaşamdan kaçma isteğiyle gerçekleştirdikleri turizm faaliyetleri, her geçen gün artarak devam etmektedir. Turizm faaliyetlerinde meydana gelen bu artış turizm destinasyonlarının ekonomisine olumlu katkı sağlarken beraberinde birçok olumsuz etkinin ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Ekonomik katkı amacıyla artan ziyaretçi sayısı, taşıma kapasitesinin aşılmasına yol açarak bölgesel yoğunluğun artmasına ve plansız gelişmelere zemin hazırlamaktadır. Bu durum, yerel halkın ziyaretçilere olumsuz tavır göstermesine ve turizmin sürdürülebilirliğinin zarar görmesine neden olmaktadır (Koçoğlu vd., 2020). Bir diğer ifadeyle destinasyonlarda sürdürülebilir turizm gelişimini olumsuz etkileyen en önemli sorunlardan biri taşıma kapasitesinin aşılmasıdır.

Taşıma kapasitesi, bir destinasyonun hem doğal kaynaklarına zarar vermeden hem de ziyaretçi memnuniyetini olumsuz etkilemeden ağırlayabileceği en yüksek ziyaretçi sayısını ifade eder (Sousa vd., 2017). Bir destinasyonda gerçekleştirilen ziyaret faaliyetlerinin destinasyonun ağırlayabileceği maksimum insan sayısından fazla olması taşıma kapasitesinin aşılması olarak tanımlanmaktadır. Taşıma kapasitesinin aşıldığı destinasyonların sürdürülebilirliği ise olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle taşıma kapasitesi çalışmaları turizm talebinin artış gösterdiği bölgelerde sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanması açısından arz belirleyicilerine ve planlamacılarına önemli katkılar sunabilmektedir. Özellikle yerel halk ile turizm destinasyonuna gelen ziyaretçiler arasındaki ilişkinin dengede olması bir diğer ifadeyle sosyal taşıma kapasitesinin aşılmaması son derece önemlidir.

Destinasyonlarda sosyal taşıma kapasitesi algıları belirlenirken daha güvenilir sonuçlar elde etmek için yerel halkın algılarının değerlendirilmesi gerekmektedir (Mathieson ve Wall, 1993). Yerel halkın turizme verdiği destek ve olumlu tutumu destinasyonların

sürdürülebilirliğinde oldukça önemli bir faktördür (Doğan, 2004). Ancak, turizm destinasyonlarında alt yapı ve üst yapının yeterince gelişmemiş olması (Türkay ve Saraç, 2019), rekreasyon bölgelerinde bulunan kalabalıklık, gayri menkul fiyatlarındaki artış, çevresel kirliliğin artması gibi nedenler yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz etkilemekte (Türker vd., 2024), onların turizme verdiği desteğin azalmasına ve turiste karşı misafirperverlik dışında davranış sergilemelerine neden olmaktadır. Ortaya çıkan bu davranış sosyal taşıma kapasitesi göstergelerinin aşıldığını ortaya koymaktadır.

Türkiye’de sosyal taşıma kapasitesinin aşıldığı ya da aşılma eşiğinde olduğu düşünülen birçok destinasyon bulunmaktadır. Bunlardan biri de Sakarya’da yer alan Sapanca ilçesidir. Doğal güzellikleri ve ulaşım kolaylığıyla dikkat çeken Sapanca, yerli ve yabancı birçok ziyaretçinin ilgi gösterdiği bir yerdir. Sapanca’da artan ziyaretçi sayısı, destinasyonda bölgesel ve mevsimsel yoğunluk sorunlarına yol açmaktadır. Bu sorunlar, Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesi çerçevesinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Zira sosyal taşıma kapasitesinin aşılması, yerel halkın turistlere karşı ilgisiz, öfkeli hatta saldırgan davranışlar sergilemesine yol açabilmektedir (Çolak vd., 2020). Bu durum, ziyaretçilerin memnuniyetsizlik yaşamasına, destinasyonun olumsuz bir imaj kazanmasına ve sürdürülebilir turizm gelişiminin tehlikeye girmesine neden olabilmektedir.

Literatürde sosyal taşıma kapasitesinin belirlenmeye çalışıldığı bazı araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmalara göre; Saveriades (2000) Kuzey Kıbrıs’ın, Lankford (2008) Hawaii’nin, Gökdeniz (2019) Ayvalık’ın, Joshi ve Dahal (2019) Nepal’in, Tabak ve Özdemir (2020) Nevşehir’in, Özgürel vd. (2021) İçmeler-Marmaris’in sosyal taşıma kapasitesini belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırmada ise Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesinin yerel halk algısı ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesinin Doxey’in rahatsızlık endeksinde konumlandırılmasıdır. Araştırma bu yönüyle literatürdeki eksikliği doldurabilmesi açısından önem arz etmektedir. Öte yandan yapılan çalışmalarda elde edilecek verilerin, destinasyona yönelik oluşturacaklar planlarda, politikalarda ve stratejilerde arz belirleyicilere ve planlamacılara yön göstermesi açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Taşıma kapasitesi kavramı

Taşıma kapasitesi genel anlamda bir nesnenin, bir ortamın özelliğini ve işlevselliğini koruyarak bir şeye dayanma gücü, katlanma, taşıma gücü şeklinde tanımlanmaktadır (Çavuş, 2002; Göktuğ vd., 2013). Taşıma kapasitesi kavramı ilk defa 1936 yılında bir gemide güvenli şekilde taşınabilecek kargo miktarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Kavram, günümüze kadar çeşitli disiplinler tarafından birçok farklı biçimde ele alınmıştır. Canlılar ve çevre arasındaki ilişki düzeyini açıklamak için (Gül ve Akten, 2005), ekoloji ve zooloji alanında (Yusoh vd., 2021), mühendislik ve mimarlık alanındaki çalışmalarda kullanılmıştır (Çavuş, 2002). Taşıma kapasitesi kavramı, zamanla insan ve

insanın çevresiyle olan ilişkileri için de kullanılmaya başlamış ve turizm literatüründe yerini almıştır (Caner, 2018).

Turizmde taşıma kapasitesi

Günümüzde tüm sektörlerin gelişmesiyle birlikte turizm sektörü de gelişme göstermiş ve kitlesel bir harekete dönüşmüştür. Sektörün gelişmesi aşırı talebin yaşandığı bölgelerin ekonomisine katkı sağlamakla birlikte sosyal ve çevresel sorunlara da yol açmaktadır (Tokmak, 2008). Destinasyonlarda turizm hareketlerinden dolayı ortaya çıkan sorunların azaltılmasında, sahip olunan doğal kaynakların kendini yenileyebilmesinde ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesinde sürdürülebilirlik kavramı önemli yer tutmaktadır. Bu doğrultuda turizm destinasyonlarında yapılacak taşıma kapasitesi çalışmaları ile bölgedeki turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir ve planlı olarak gerçekleştirilmesine, doğal çevre ve sosyal yapıda ortaya çıkan değişikliklerin azaltılmasına katkı sağlanacaktır. Diğer yandan taşıma kapasitesi çalışmaları ile kaynakların sınırlı olduğunu kabul edip yoğun ve aşırı kullanımının önüne geçmek, destinasyonların zarar görmeden turizm talebine cevap vermesinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006).

Turizmde taşıma kapasitesi Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından “belirli bir zamanda fiziksel, ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel anlamda herhangi bir yıkıma neden olmadan bölgeyi ziyaret edebilecek maksimum insan sayısı” olarak tanımlanmıştır. Rahmani vd. (2015) taşıma kapasitesini gelecek kuşaklara bırakılacak yaşam alanının fiziksel çevrede herhangi bir değişime neden olmadan kaldırabileceği en üst seviyedeki kişi sayısı olarak tanımlamışlardır. Bir başka tanımda ise destinasyonda yaşayan yerli halka ve yerli halkın çevresel ve kültürel değerlerine olumsuz etki bırakmadan ziyaretçi memnuniyetini sağlayarak normal düzeyde kullanımı için elverişli ziyaretçi düzeyi olarak ifade edilmiştir (Kahraman ve Türkay, 2017).

Taşıma kapasitesi bir turizm destinasyonunun ne kadar sayıda ziyaretçiyi ağırlayabileceğinin göstergesidir. Diğer bir ifadeyle taşıma kapasitesi, destinasyondaki ziyaretçi memnuniyetini sağlayarak turizm destinasyonun hangi seviyede kullanılmasıyla sürdürülebilirliğinin devam edeceğinin ölçülmesi işlevini görmektedir (UNWTO, 2004). Rio’da 1992 yılında gerçekleştirilen ‘Yeryüzü Zirvesi’ olarak anılan konferansta taşıma kapasitesinin turizm destinasyonlarında çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için temel olduğu belirtilmiştir (Sustainable Development, 2022). Bunu sağlamanın en kritik yolu ise destinasyonların taşıma kapasitesi hesaplamalarının yerel halkın turizmden rahatsızlık duymaya başlamadan ve bölgeye ziyaretçi akışı azalmadan önce yapılmasıdır (Saveriades, 2000).

Destinasyonda yaşayan insanların ve ziyaretçilerin yaşam tarzı, tutum ve davranış şekilleri, maddi imkanlar ve tüketim kalıplarının farklı olması taşıma kapasitesi algılarının bölgeden bölgeye farklılıklar göstermesine neden olmaktadır (Sarkın, 2007). Bu farklılıklar taşıma kapasitesinin nasıl ölçüleceğine dair sorunları da beraberinde getirmiştir. Taşıma kapasitesi, destinasyonların sürdürülebilirlik sınırlarını önceden

belirlemeye yönelik bir planlama aracıdır; ancak bu kapasitenin doğru bir şekilde öngörülmesi ve ölçülmesi oldukça zordur. Bu zorluklar; taşıma kapasitesi hakkında genel bir tanım olmaması, ölçüm için birçok değişkenin bulunması, dinamik bir kavram olması, sayısal veri ile ölçüm mantığına dayanmaması, çevresel bozulmaya sebep olan etkilerin önceden kestirilememesi olarak açıklanabilmektedir (Simon vd., 2004). Ancak, tüm bu zorluklara rağmen destinasyonlarda turizmin sürdürülebilir şekilde gelişme sağlayabilmesi için değişik ölçüm yöntemleri geliştirilmiştir. Çevresel bozulmanın önlenmesi, ziyaretçilere yeterli kalitede hizmet verilebilmesi taşıma kapasitesinin doğru bir şekilde ölçülüp turizmin planlanarak gerçekleştirilmesiyle mümkün olmaktadır.

Taşıma Kapasitesi Türleri

Araştırmacılar, taşıma kapasitesi kavramında olduğu gibi bu kavramın türlerinde de görüş birliği sağlayamamış ve bu kavram literatürde farklı şekillerde sınıflandırmışlardır. Akış (1999) destinasyon taşıma kapasitesini çevresel ve sosyal taşıma kapasitesi olarak iki başlıkta incelemiştir. Demir ve Çevirgen (2006) sosyal, psikolojik ve ekolojik taşıma kapasitesi olarak üç başlıkta sınıflandırmıştır. Kaya (1997), Sowman (1987), Avcıkurt (2007) ve Simon vd. (2004) daha önce yapmış oldukları çalışmalarda taşıma kapasitesini sosyal, ekonomik, fiziksel ve ekolojik (çevresel) olmak üzere dört başlık altında sınıflandırmıştır. Ünlüöner ve Tokmak (2009), Watson ve Kopachevsky (1996) ve Çavuş (2002) taşıma kapasitesini çalışmalarında psikolojik, çevresel (ekolojik), ekonomik, sosyal ve fiziksel kapasite olarak incelemişlerdir. Getz (1983) ve Kılıç (2020) turizm destinasyonlarında çevresel (ekolojik), psikolojik (algısal), ekonomik, sosyal (toplumsal), fiziksel ve politik taşıma kapasitesi olmak üzere altı başlık altında sınıflandırmıştır.

Sınıflandırmalar çerçevesinde ele alındığında; çevresel taşıma kapasitesi kavramı, Simon vd. (2004) tarafından bir bölgenin doğal dengesini bozmayan ya da geri dönüşü olmayacak şekilde zarar vermeyen ziyaretçi sayısı olarak tanımlanmıştır. Psikolojik taşıma kapasitesi, ziyaretçilerin bir bölgede yaşadığı deneyimlerden razı olabilecekleri en düşük memnuniyet düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Rızaoğlu ve Tanrısevdi, 1997). Fiziksel taşıma kapasitesi, bir destinasyonun doğal ve tarihi kaynaklarının, altyapı ve üstyapısının zarar görmeden ağırlayabileceği maksimum ziyaretçi sayısı olarak tanımlanmaktadır (Alagöz ve Güneş, 2019). Ekonomik taşıma kapasitesi, turizm destinasyonlarında yerel ekonomiye olumsuz etki yaratmadan üretilebilecek turizm faaliyetlerinin kabul edilebilir seviyesi olarak tanımlanmıştır (Dinh vd., 2007). Politik taşıma kapasitesi ise turizmin ülkeler veya destinasyonlar arasındaki politik nedenlerden dolayı zarar görmeye başladığı en üst seviye olarak açıklanmıştır (Kılıç, 2020). Taşıma kapasitesinin çalışmaya konu olan sosyal taşıma türüne aşağıda daha kapsamlı bir şekilde yer verilmektedir.

Sosyal Taşıma Kapasitesi

Sosyal taşıma kapasitesi, yerel halkın ziyaretçilere karşı hoşgörü sınırlarını aşmadan etkileşim kurabildiği ve ziyaretçilerin de toplumsal ya da kültürel çatışma yaşamadan deneyimlerini sürdürebildiği maksimum turist yoğunluğudur (Rızaoğlu ve Tanrısevdi, 1997). Mathieson ve Wall (1993) tarafından ifade edilen ziyaretçilerin aktivitelerinin yerel kaynaklara zarar vermemesi olarak tanımlanan sosyal taşıma kapasitesi Newsame'e (2002) göre de yerel halkın ziyaretçilerden etkilenmeme düzeyidir. Martin ve Uysal (1990) ise sosyal taşıma kapasitesini destinasyona ziyarete gelen kişilerin davranışları ve fiziksel çevrede yarattığı tahribat sonucu yerel halkın hoşgörülerinin azalması ve bölgede ziyaretçilerin varlığını istememesiyle olumsuz davranış ve tutumlara sahip olması sonucu anlaşılabileceğini belirtmektedir.

Sosyal taşıma kapasitesi turizmin yerel halk üzerindeki sosyal ve kültürel etkisini ifade eder. Sosyal taşıma kapasitesinin yerel halkın ve ziyaretçilerin birbirleriyle iletişimini temel alması turizmin sosyal yönünü ortaya koyan bir kuram olduğunu göstermektedir (Ünlüöner ve Tokmak, 2009). Sosyal taşıma kapasitesinin iki ana belirleyicisi yerel halk ve ziyaretçi ilişkileri dengede olduğu müddetçe ortaya çıkan sorunlar daha azdır. Ziyaretçiler gittikleri destinasyonlarda genel olarak memnun olma eğilimindedirler. Bu memnuniyet düzeyinin takip edilmesi, yerel halkın ziyaretçilere olan davranışlarının gözlenmesi taşıma kapasitesi kapsamında ele alınmalıdır (Tokmak, 2008). Turizm faaliyetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yapılabilmesinde yerel halkın davranış ve tutumları önemli bir yere sahiptir. Yerel halkın sahip olduğu özdeğerlere karşı yürütülen faaliyetlerin sürdürülebilir olması mümkün değildir. Özellikle destinasyondaki girişimcilerin ve yerel yönetimlerin daha fazla ekonomik getiri sağlamak amacıyla yaptığı faaliyetler bölgeye daha fazla ziyaretçi gelmesine neden olacak (Saraç, 2022) ve bu durumda bölgenin taşıma kapasitesinin aşılması sonucu sosyo-kültürel ve çevresel bozulmalara neden olacaktır (Saraç, 2020). Destinasyonlarda turizmin kabul edilebilir seviyenin üzerine çıkması yerel halkın turizmin gelişimine karşı olan tutumunu olumsuz etkileyebilmektedir (Çavuş, 2002). Literatürde yerel halkın tutumlarının turizmin gelişiminde ve sürdürülebilir olmasındaki önemini vurgulayan birçok çalışma yer almaktadır (Duran ve Özkul, 2012; Türker ve Türker, 2014; Gündüz, 2018; Koçoğlu vd., 2020).

Turizm destinasyonları için yapılan çalışmalarda kalabalıklık ve yoğunluk sosyal taşıma kapasitesinin klasik göstergeleri olmuştur (Reigner vd., 2012; Needham vd., 2013). Ancak, turizmde sosyal taşıma kapasitesini belirleyen çok sayıda etken bulunmaktadır. Bu etkenler;

- Yerel halkın yaşam kalitesi
- Nüfus yoğunluğu
- Yerel halkın ve ziyaretçilerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim vb.)
- Turizm ortamının özellikleri
- Etnik köken
- Turist tipolojileri
- Ziyaretçilerin davranış biçimleri
- Turizm destinasyonunun özellikleri
- Ziyaretçi sayısı

- Ziyaretçilerin kalış süresi
- Yerel halkın yaşam kalitesi düzeyi olarak sıralanabilir (Jovicic ve Dragin, 2008).

Sosyal taşıma kapasitesini ölçmenin zor ve karmaşık olması araştırmacılar tarafından birçok farklı model ve yöntemlerin önerilmesine neden olmuştur. Saveriades (2000) oluşturduğu modelde taşıma kapasitesinin sınırlarını belirleyerek tüm faktörlerin yönetim ve planlama sürecine dahil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Hallo ve Manning (2010) Acadia National Park'ın sosyal taşıma kapasitesi ve hizmet kalitesini simülasyon modeliyle belirlemeye çalışmıştır. Doxey'in ortaya çıkardığı Rahatsızlık Endeksi olarak adlandırılan çalışma yerel halkın rahatsızlığının düzeylerini ve ziyaretçiler ile arasındaki ilişkiyi evreler halinde açıklamak amacıyla en yaygın kullanılan formülasyondur. Formülasyona göre sosyal taşıma kapasitesinin evreleri Tablo 1.'de olduğu gibi gösterilmiştir.

Tablo 1. Doxey'in rahatsızlık endeksi (Doxey 1975'ten aktaran Çavuş, 2002).

Mutlu	Bu seviyede bölge halkı turizm gelişime olumlu bakmaktadır ve turizmin maddi getirisi ön planda tutulmaktadır
İlgisiz	Ziyaretçiler gelir kaynağı olarak görülür ve ilişkiler resmi olarak gerçekleştirilir. Sorunlar göz ardı edilir.
Öfkeli	Turizmin yol açtığı rahatsızlıklar yerel halkı rahatsız etmeye başlar.
Saldırgan	Yerel halkta öfke açık bir şekilde dışa vurması, turistler tüm sorunların kaynağı olarak görülmeğe başlar.

Sosyal taşıma kapasitesinin ölçülmesi ve doğru bir şekilde planlanması turizmin hem yerel halk hem de ziyaretçiler üzerindeki etkisinin olumlu olmasına fayda sağlayacak (Ünlüönen ve Tokmak, 2009), aynı zamanda destinasyonda hoşgörü sınırının aşılması sonucu ortaya çıkması muhtemel gayrimenkul fiyatlarındaki artış, yerel yönetimlerin halkın isteklerini görmezden gelip ziyaretçi odaklı çalışması, rekreasyon bölgelerinde yaşanan yığılmalar, çevresel kirliliğin artması, destinasyona gelen ziyaretçilere karşı kaba davranışlar gibi olayların ortaya çıkması engellenecektir (Rızaoğlu ve Tanrısevdi, 1997).

Araştırmanın Yöntemi

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada Sapanca'da yaşayan yerli halkın Sapanca destinasyonuna yönelik sosyal taşıma kapasitesi algılarının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı ise yerel halkın algılarına göre Sapanca destinasyonun sosyal taşıma kapasitesinin Doxey'nin Rahatsızlık Endeksinde konumlandırılmasıdır.

Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda en fazla kullanılan tekniklerden biri görüşmedir (Davies, 1999). Görüşme tekniği önceden hazırlanan soruların görüşülen kişilere sorulması ve ondan cevap alınması şeklinde karşılıklı gerçekleştirilen bir sohbet

biçimidir (Holstein ve Gubrium, 2004). Bu teknik yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olarak sınıflanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmada en az 20 katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcılarla görüşme yapmak için Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulundan 03.10.2022 tarih ve E-26428519-044-60667 sayılı protokol numarası ile izin alınmıştır. Katılımcılarla 03.10.2022-15.11.2022 tarihleri arasında yapılan görüşmeler neticesinde 29 adet görüşme formu elde edilmiştir. Katılımcıların üçünün sorulan soruların dışında cevap verdikleri tespit edildiğinden analizler 26 görüşme formu üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Görüşme yapılacak katılımcılardan önceden randevu alınmış ve görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılara ilk olarak araştırmanın amacı hakkında bilgiler verilmiş, taşıma kapasitesi kavramı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Görüşme formunda bulunan sorular katılımcılara okunmuş ve yanıtları sesli olarak kayıt altına alınmıştır. Elde edilen bu veriler yazıya dökülüp görüşlerini onaylatmak amacıyla katılımcılara gönderilmiş ve alının geri dönütler neticesinde nihayete ulaşılmıştır.

Görüşme Formunun Niteliği

Bu araştırmada yerel halkın görüşlerine yönelik verilere ulaşmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasındaki amaç görüşülen kişilerin verdiği bilgiler arasındaki farklılığı ve paralelliği saptayarak karşılaştırmalar yapmaktır. Ayrıca soruların önceden hazırlanması sebebiyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir veriler sunulmasına imkân tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Karasar, 2014). Araştırmada kullanılan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yerel halkın taşıma kapasitesi algısını ortaya koymaya yönelik sekiz soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise yerel halkın kişisel bilgilerini öğrenmeye yönelik altı soru mevcuttur.

Görüşme formu hazırlanmadan önce literatür taraması yapılmış daha sonra araştırmanın amacı dikkate alınarak sorular oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş ve geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış aşağıdaki sorular oluşturulmuştur.

1. Sizce Sapanca'daki güvenlik ve temizlik hizmetleri yeterli mi, nedenleriyle açıklar mısınız?
2. Sizce Sapanca turizm mevsiminde kalabalık oluyor mu? Kalabalık oluyorsa bu durum turisti ya da yerel halkı rahatsız ediyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?
3. Sizce Sapanca'daki ziyaretçi sayısı Sapanca'nın doğal güzelliklerine ve alanlarına zarar verecek düzeyde mi, nedenleriyle açıklar mısınız?
4. Sizce Sapanca'da doğal güzelliklerin ve çekiciliklerin bulunduğu alanlar maksimum turist seviyesine ulaştı mı, nedenleriyle açıklar mısınız?
5. Sizce Sapanca'da turist sayısına bir sınırlama getirilmesi gerekiyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?
6. Sapanca'ya gelen turistlere karşı nasıl bir ruh hali içerisindeyiz?

7. Sizce turizmin gelişimi Sapanca'ya yarar mı sağlıyor zarar mı veriyor, nedenleriyle açıklar mısınız?
8. Bölgenizde turizmin gelişimi ve turist sayısındaki artış turistik alanlardan kişisel olarak yeterince fayda sağlamanızı engelliyor mu? Nedenleriyle açıklar mısınız?

Verilerin Analizi

Elde edilen nitel verilerin yorumlanmasında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi, metindeki özelliklerin objektif ve sistematik olarak belirlenip çıkarım yapılmasını temel alan araştırma tekniğidir (Stone vd., 1966). Bu teknik, sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Görüşme, konuşma, tiyatro gösterileri, tartışmalar ve sohbetler gibi birçok olgu bu teknik kullanılarak incelenebilir. Hatta analiz edilen kişilerin ve grupların düşünce, tutum ve değerleri ortaya çıkarılabilir (Büyüköztürk vd., 2011). Yerel halktan 26 kişinin yer aldığı görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır.

Yerel halktan elde edilen verilerin her biri farklı dosyalara kaydedilmiş ve numaralandırılmıştır. Katılımcıların taşıma kapasitesi algısı hakkındaki düşüncelerini tespit edebilmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplar birbirine benzer söz öbekleri ve anahtar sözcükler çerçevesinde kodlanarak analiz edilmiştir. Benzer söz öbeğini kullanarak yanıt veren katılımcılar, kendilerine verilen kodlarla belirtmek üzere, aynı cevabın verildiği kategoriye dahil edilmiştir. İçerik analiziyle alakalı oluşturulan tablonun sağ kısmında katılımcıların yanıtlarının niceliksel karşılığı, sol kısımda anahtar söz öbeklerine göre kategorize edilerek yer verilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Yerel halkın taşıma kapasitesi algısını belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerde katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 2'de yer verilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü üzere örneklemin %38,4'ü kadın, %61,5'u erkektir. Buna göre örneklemin büyük çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Örneklemin yaş aralığına bakıldığında %34,6'sı 26-35 yaş, %30,7'si 36-45 yaş ve %23'ü 46-55 yaş aralığındadır. Örneklemin %61,5'u evli, %38,4'ü bekârdır. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında ise %34,6 oranla lise ve üniversite mezunu oldukları görülmektedir. Mesleki durumları incelendiğinde %34,7 ile ticaret ve hizmet alanı personelinin en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Yerel halk demografik bilgiler

		N	%	Toplamlı Yüzde
Cinsiyet	Kadın	10	38,4%	38,4%
	Erkek	16	61,5%	100,00%
	Toplam	26	100	
Yaş	18-25	1	3,8%	3,8%
	26-35	9	34,6%	38,4%
	36-45	8	30,7%	69,2%
	46-55	6	23,0%	92,3%
	56-65	2	7,6%	100,00%
	Toplam	26	100	
Medeni Durum	Evli	16	61,5%	61,5%
	Bekar	10	38,4%	100,00%
	Toplam	26	100	
Eğitim durumu	İlköğretim	1	3,8%	3,8%
	Ortaöğretim	2	7,6%	11,5%
	Lise	9	34,6%	46,1%
	Yüksekokul	2	7,6%	53,8%
	Üniversite	9	34,6%	88,4%
	Yüksek lisans	3	11,5%	100,00%
	Toplam	26	100	
Meslek	Eğitim Personeli	5	19,2%	19,2%
	Ticaret ve Hizmet Alanı Personeli	9	34,7%	53,9%
	Kamu Personeli ve Emekli	3	11,5%	65,4%
	Sanayi ve Üretim Personeli	3	11,5%	76,9%
	Kurumsal Uzmanlık Personeli	2	7,7%	84,6%
	Diğer	4	15,4%	100%
	Toplam	26	100	

Katılımcıların Sosyal Taşıma Kapasitesi Algıları

Katılımcıların Sapanca'ya ait sosyal taşıma kapasitesi algılarına Tablo 3'te yer verilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere analizlerden elde sonuçlara göre; katılımcılara yöneltilen “Sizce Sapanca'daki güvenlik ve temizlik hizmetleri yeterli mi, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna, katılımcıların büyük bir kısmı güvenlik hizmetlerinin orta düzeyde yeterli olduğunu düşünmektedir. Ancak, yaz aylarında artan ziyaretçi sayısı nedeniyle temizlik hizmetlerinin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise hem güvenlik hem de temizlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu, özellikle göl bölgesi ve Kırkpınar gibi turistik bölgelerde bu ihtiyacın karşılanamadığını ifade etmişlerdir. Bu görüşlerden hareketle katılımcıların turizm faaliyetlerinden memnun oldukları; ancak ilgisiz bir tavır sergilemeye meyilli oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcılara yöneltilen “Sizce Sapanca turizm mevsiminde kalabalık oluyor mu? Kalabalık oluyorsa bu durum turisti ya da yerel halkı rahatsız ediyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu turizm mevsiminde Sapanca’nın kalabalık olduğunu belirtmiştir. Yerel halkın bir kısmı bu durumdan ekonomik katkı nedeniyle memnuniyet duyarken, diğer bir kısmı kalabalığın göl kenarı ve doğal alanlarda trafik, park yeri sorunu gibi nedenlerle rahatsız olduklarını dile getirmiştir. Ayrıca turistlerin oluşturduğu kalabalıktan rahatsız olmadıkları, asıl sorunun yerel halkın sosyal olanaklardan faydalanamaması ve kendi alanlarını yeterince kullanamaması olduğu belirtilmiştir. Bu görüşler ışığında yerel halk, Sapanca’daki turizm faaliyetleriyle elde edilen gelirden dolayı mutludur. Ancak, göl kenarı ve doğal alanlarda kalabalıklığa bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar onların turizm faaliyetlerine ilgisi kalmaya başlayacaklarının habercisi durumundadır.

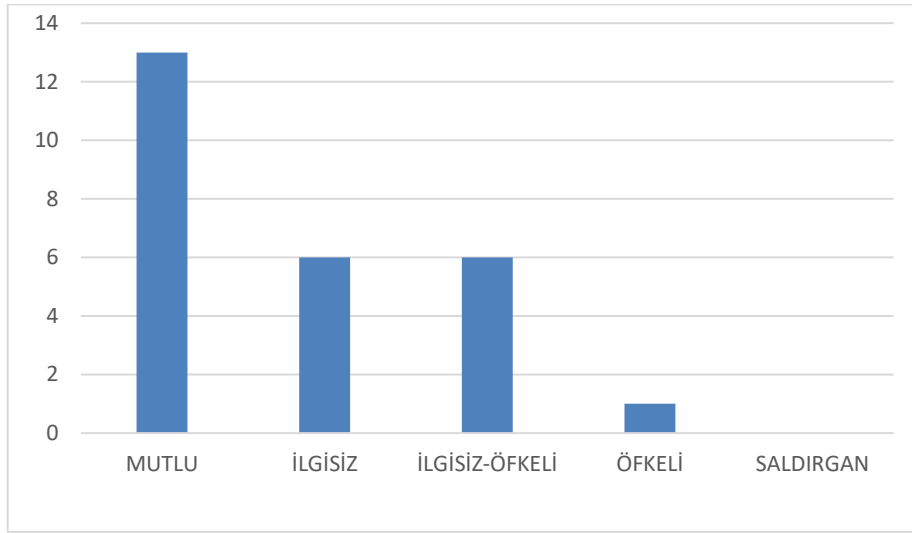
Katılımcılara yöneltilen “Sizce Sapanca’daki ziyaretçi sayısı Sapanca’nın doğal güzelliklerine ve alanlarına zarar verecek düzeyde mi, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların çoğunluğu ziyaretçi sayısının doğal alanlara zarar verecek düzeyde olmadığını, doğal alanlara yönelik asıl tehdit olarak, yapılaşma problemleri ve yerel yönetimlerin yetersiz müdahalesi gösterilmiştir. Diğer bir grup, ziyaretçi sayısının şu anda yönetilebilir düzeyde olduğunu; ancak kaynakların korunması adına yerel yönetimlerin müdahale etmesi gerektiğini savunmuştur. Az sayıda katılımcı ise ziyaretçi sayısının doğaya zarar verecek düzeye ulaştığını düşünmektedir. Veriler, yerel halkın turizmden memnun görünse de gerekli önlemler alınmazsa turistlere karşı ilgisizleşebileceğini ve hatta öfkeli davranışlar sergileyebileceğini göstermektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Sizce Sapanca’da doğal güzelliklerin ve çekiciliklerin bulunduğu alanlar maksimum turist seviyesine ulaştı mı, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların büyük bölümü özellikle göl ve Kırkpınar gibi alanların maksimum turist seviyesine ulaştığını, bu sebeple yerel halkın bu bölgelere gitmekte zorlandığını ve fiyatlardan dolayı tercih etmediğini belirtmiştir. Kendilerini bu bölgelerde yabancı hissettiklerini söyleyen katılımcılar da olmuştur. Diğer katılımcılar ise Sapanca’nın turizm alanlarının sınırlı olması nedeniyle kalabalık oluştuğunu, yeni rekreasyon alanları ile bu sorunun aşılabileceğini ifade etmiştir. Bir katılımcı ise turist sayısının artmasının yapılaşmayı tetiklediğini ve bu durumun “Yeşil Sapanca” imajını zedeleyeceğini dile getirmiştir. Elde edilen veriler bazı tedbirlerin alınmaması durumunda yerel halkın ilgisiz ve öfkeli davranış gösterme eğiliminde olduğuna işaret etmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Sizce Sapanca’da turist sayısına bir sınırlama getirilmesi gerekiyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların bir kısmı teorik olarak sınırlama getirilmesi gerektiğini düşünmekte; ancak bunun yalnızca makro düzeydeki politikalarla mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Bazı katılımcılar sınırlamanın mümkün olmadığını ve daha çok turist çekilmesi gerektiğini savunmuştur. İki katılımcı yabancı ziyaretçilere, iki katılımcı ise yapılaşmaya sınırlama getirilmesini önermiştir. Genel görüş, turizmin diğer alanlarla birlikte senkronize şekilde gelişmesi ve turistik alanlarda düzenlemeler yapılması gerektiği yönündedir. Görüşlere göre Sapanca’nın sosyal taşıma kapasitesinin aşılmadığı sonucuna ulaşmakla birlikte bazı önlemlerin alınması gerekmektedir. Mevcut durumda yerel halkın turizm

faaliyetlerinde yönelik ilgisiz bir tavır takındığı gereken tedbirlerin alınmaması halinde öfkelenmeye başlayacağı sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcılara yöneltilen “Sapanca’ya gelen turistlere karşı nasıl bir ruh hali içerisindesiniz?” sorusuna Şekil 1’de de gösterildiği üzere katılımcıların büyük kısmı turistlerin gelişinden dolayı memnun olduklarını, bunun ekonomik katkı sağladığını belirtmiştir. Olumsuz duygular besleyen katılımcılar ise yaşanan sıkıntıların yerel yönetimlerin ve turizm planlamacılarının yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. İki katılımcı yalnızca yabancı turistlere karşı öfke duyduklarını, bir katılımcı ise turizm sezonunda sosyal aktivitelerinin kısıtlandığı için öfkeli olduğunu dile getirmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak yerel halkın Sapanca’da turizm faaliyetlerine öfke duymaya başladıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 1: Yer halkın Sapanca’ya Yönelik Rahatsızlık Endeksi

Katılımcılara yöneltilen “Sizce turizmin gelişimi Sapanca’ya yarar mı sağlıyor zarar mı veriyor, nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların görüşüne göre turizmin gelişimi ekonomik anlamda fayda sağlamakta; buna karşın çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar arasında kalabalık, artan yapılaşma, doğal alanların tahribatı gibi unsurlar yer almaktadır. Katılımcılar, turizmin yerel halkın yaşam kalitesini artırması gerektiğini, aksi halde sadece dışsal faydaya hizmet ettiğini ifade etmişlerdir. Elde edilen verilere göre ekonomik faydanın olması yerel halkı hala mutlu etmektedir. Ancak, turizmin sosyal, kültürel ve çevresel sorunları beraberinde getirmesi turizm faaliyetlerine ilgisiz yaklaşımlarına hatta öfkelenmeye başlayacaklarına işaret etmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Bölgenizde turizmin gelişimi ve turist sayısındaki artış turistik alanlardan kişisel olarak yeterince fayda sağlamanızı engelliyor mu? Nedenleriyle açıklar mısınız?” sorusuna katılımcıların çoğunluğu, artan turist sayısının kalabalık, yüksek fiyatlar, yeterli rekreasyon alanlarının bulunmaması gibi nedenlerle turistik alanlardan yeterince fayda sağlamalarını engellediğini belirtmiştir. Esnafın yerel halka ilgisizliği ve doğal alanların bungalov gibi yapılaşmalarla dolması da bu durumu

etkileyen diğer unsurlar olarak ifade edilmiştir. Ancak az sayıda katılımcı, bu durumdan olumsuz etkilenmediğini söylemiştir. Elde edilen verilere göre yerel halkın mutluluk evresinden öfkeliye doğru geçmeye başladığını göstermektedir.

Tablo 3. Yerel Halkın Sapanca'nın Sosyal Taşıma Kapasitesine Yönelik Algıları

Soru 1	Sizce Sapanca'daki güvenlik ve temizlik hizmetleri yeterli mi, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Temizlik ve güvenlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Herhangi bir sorun yaşamadım.	4	9,12,13,22
	İkisinin de yeterli olduğunu düşünmüyorum. Sahil gibi turistik alanlarda, sokaklarda temizlik hizmetleri yeterli değil. Sahilde ve çarşı içinde güvenlik hizmetleri yeterli değil. Sahilde turistleri rahatsız ediyorlar ve bunlara müdahalede bulunan kimse yok. Aynı şekilde çarşı içinde yaralanmalı olaylar gerçekleşiyor. Bu gibi durumlar ilçenin imajına zarar veriyor.	5	5,8,10,23, 24,
	Güvenlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Yazın turistlerin gelmesiyle birlikte temizlik hizmetleri özellikle turistik alanlarda yetersiz kalıyor.	10	3,4,6,7,15, 16,17,19,20,21,
	Temizlik hizmetleriyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadım. Yerli halk açısından bir sorun olmamakla birlikte turistlerin güvenlikten endişeli olduğunu düşünüyorum.	2	1,14
	Turizmin gelişimiyle birlikte güvenlik ihtiyacının arttığını düşünüyorum. Köy yerlerinde temizlik ile ilgili sorunlar olduğunu düşünüyorum. Bu bölgelere bungalov, tesis ve villalar inşa edildi ama temizlik hizmetleri mekanizması yeterince çalışmıyor.	5	2,11,18,25,26
Soru 2	Sizce Sapanca turizm mevsiminde kalabalık oluyor mu? Kalabalık oluyorsa bu durum turisti ya da yerel halkı rahatsız ediyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Yaz aylarında yoğunluk çok fazla oluyor ve trafik bu durumdan olumsuz etkileniyor. Ortaya park sorunu çıkıyor, dinlenme alanları ve sahil çok fazla kalabalıklaşıyor. Bu durum dinlenmeye gelen turistleri ve yerel halkı çok rahatsız etmektedir. Yerel halkın turistik alanlardan kalabalıklık sebebiyle fayda sağlayamıyor.	7	1,4,5,8,9, 25,26
	Sapanca'ya gelen turistler doğa ile baş başa kalmaya geliyor ve çok geniş bir alana yayılıyor. Bu yüzden rahatsızlık boyutunda bir kalabalıklıktan söz edemeyiz. Sapanca'da asıl rahatsız olunması gereken kalabalıklık "beton kalabalıklığı". İlçede yapımı devam eden bungalov, otel ve villa inşaatları sebebiyle doğal doku bozuluyor.	2	2,24
	Evet, Sapanca kalabalık oluyor ama yerel halkı ve turisti rahatsız ettiğini düşünmüyorum. Sadece trafik yoğunluğu oluyor.	4	3,6,7,22
	Evet, kalabalık oluyor. Fakat turistler kalabalık yerleri sevdikleri için onları rahatsız ettiğini düşünmüyorum. Yerel halk kendi yaşadıkları bölgenin imkanlarından fayda sağlayamadıkları için ve fiyat artışından dolayı rahatsız oluyor.	7	10,11,12,14, 15,16,21
	Evet, kalabalık oluyor. Bu durumdan memnunum. Bu durum yerel halka ekonomik anlamda katkı sağlıyor.	6	13,17,18,19, 20,23
Soru 3	Sizce Sapanca'daki ziyaretçi sayısı Sapanca'nın doğal güzelliklerine ve alanlarına zarar verecek düzeyde mi, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Şu anda yönetilebilir bir ziyaretçi sayısına sahibiz fakat bundan fazlasını ilçenin kaldırmayacağını düşünüyorum. İlçede bulunan kaynakların korunması ve katma değer sağlayacak yatırımların yapılması gerekiyor. Bölgede turizmin gelişimine yerel yönetimler	7	1,2,5,10 12,18,24

	tarafından müdahale edilmesi ve stratejik bir rota çizilmesi gerekiyor. Turizmin gelişimi bölgede kendi haline bırakılırsa ilçe betonlaşarak çekicilik unsurunu kaybedecektir.		
	Hayır, zarar verecek düzeyde olduğunu düşünmüyorum.	6	3,4,6,9 20,23
	Ziyaretçi sayısının zarar verebilecek düzeyde olduğunu düşünmüyorum. Sapanca'nın doğal güzelliklerine yerel halkı bungalov yaparak, yabancılara toprak satışı yaparak kendisi zarar veriyor. İlçede bulunan yapılaşma problemleri doğal alanlara zarar veriyor	9	7,8,13,14 15,17,21, 22,25
	Kesinlikle zarar verebilecek düzeyde olduğunu düşünüyorum. Özellikle doğal alanlarda çevre kirliliğine sebep oluyor.	4	11,16,19,26
Soru 4	Sizce Sapanca'da doğal güzelliklerin ve çekiciliklerin bulunduğu alanlar maksimum turist seviyesine ulaştı mı, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Özellikle sahil, Kırkpınar beldesi gibi alanlar maksimum turist seviyesine ulaştı. Yazın bu bölgelere kalabalıklık ve fiyat politikaları sebebiyle gidemiyoruz.	7	5,6,9,16, 20,21,26
	Maksimum turist seviyesine ulaşmadığını düşünüyorum. Yeni rekreasyon alanları açılarak daha fazla turist gelebilir.	6	7 ,13,17, 18,19,22
	Fazlasıyla ulaştı. Yerli halk özellikle sahile gidince kendini yabancı hissediyor.	4	3,11,15,23
	Maksimum turist seviyesine ulaştı. Sapanca'da turizmin sürdürülebilir şekilde devam etmesi için bu durum kontrol altına alınıp gerekli planlamaların yapılması gerekiyor.	3	1,2,25
	Sapanca'da gezilecek alanlar kısıtlı olduğu için çok fazla kalabalık oluyor. Daha iyi bir planlama ve yeni rekreasyon alanları açılarak bu durumun önüne geçilebilir.	4	4,8,12,24
	Bu kadarı yeterli. Bölge 'yeşil sapanca' olarak anılıyor. Bungalov, otel ve villa yapılaşmalarının önüne geçilmeli ve bu imajı kaybetmesine izin verilmemeli.	1	10
	Turist sayısı görebildiğimiz kadarıyla biraz fazla ama maksimum seviyeye ulaştı mı bilmiyorum	1	14
Soru 5	Sizce Sapanca'da turist sayısına bir sınırlama getirilmesi gerekiyor mu, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Teorik olarak evet getirilmesi gerekiyor. Fakat ilçeye gelen turistleri almama gibi bir hakkımız yok. Bunu ancak makro politikalarla gerçekleştirebiliriz. Bölgede yapılacak yeni tesislere izin verilmemesi, yapılacak her yapı için otopark miktarının artırılması, maliyetlerin artırılması gibi önlemlerin alınması gerekiyor.	3	1,4,16
	Turizmin gelişiminin diğer alanların gelişimiyle senkronize edilmesi gerekiyor. Bölgede turizm planlaması yapılarak turistlerin bulunduğu bölgelerde düzenleme yapılması gerekmektedir.	4	2,8,17,26
	Sınırlama getirilebileceğini düşünmüyorum. Belki bölgesel olarak gezilecek yerlerde doğal güzelliği korumak adına kısmen bir sınırlama getirilebilir.	3	3,10,15
	Yerli turistlere sınırlama getirilmesi gerektiğini düşünmüyorum ama yabancı turistlere sınırlama getirilmesi gerekiyor.	2	20,25
	Turist sayısına müdahale edemeyebiliriz ama yapılaşmaya sınırlama getirilmesi gerekiyor	2	5,24
	Böyle bir durum mümkün değildir. Esnaflar turizmden para kazanıyor. Daha fazla turist gelmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir.	4	6,14,22,23
	Sınırlama gelmemeli, gelen turistlerin niteliği artırılmalıdır.	1	7

	Sınırlamanın nasıl getirilebileceğine dair bir fikrim yok. Turizm on iki aya yayılabilir, kalite arttırılabilir.	2	9,21
	Sınırlama getirilmesi gerekmiyor. İnsanlar doğasını merak ettiği, görmek istediği her yere gidebilir.	5	11,12,13 18,19
Soru 6	Sapanca'ya gelen turistlere karşı nasıl bir ruh hali içerisindesiniz?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Mutluyum, turistler sayesinde insanlar para kazanıyor.	13	2,3,7,11, 12,13,14,15, 17,18,19,22, 23
	Yerli turistlerle ilgilenmiyorum ama yabancı turistlere karşı öfke duyuyorum.	2	5,20
	Turistlere karşı ilgisiz ve öfkeli arasında bir yerdeyim. Bu öfke aslında turistlere karşı değil bu durumu yönetemeyen sorumluluk sahibi kişilere.	4	1,21,24,26
	Mutlu değilim. Turistlerle ilgilenmiyorum. Turizmle ilgili sıkıntılar olduğunu düşünüyorum.	6	4,6,9,10, 16,25
	Öfkeliyim. Yaz geldiği zaman kışın yapabildiğimiz aktivitelerin birçoğunu kalabalıklıktan dolayı yapamıyoruz.	1	8
Soru 7	Sizce turizmin gelişimi Sapanca'ya yarar mı sağlıyor zarar mı veriyor, nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Bir destinasyonda turizmin gelişmesi o bölgeye yarar da sağlar zarar da. Turizmin ev fiyatlarında artış, kalabalıklık, doğal çevrenin bozulması gibi zararlarının yanı sıra yerel halka ekonomik faydaları da bulunmaktadır.	9	1,2,4,6,11 12,13,15,24
	Ekonomik anlamda çok büyük yarar sağladığını düşünüyorum.	7	3,8,14,17, 18,19,22
	Sapanca ekonomisinin turizm gelirlerine bağlı olduğunu düşünüyorum ama aynı zamanda plansız yapılaşmaya izin verilmesinden dolayı doğal çevreye zarar verdiğini düşünüyorum.	9	5,7,10,16, 20,21,23, 25,26
	Turist sayısı çok fazla olduğu için artık zarar verdiğini düşünüyorum.	1	9
Soru 8	Bölgenizde turizmin gelişimi ve turist sayısındaki artış turistik alanlardan kişisel olarak yeterince fayda sağlamanızı engelliyor mu? nedenleriyle açıklar mısınız?	Örneklem Sayısı	Örneklem Numarası
	Evet engelliyor. Sapanca'daki turistik alanlardan kalabalık, fiyat pahalılığı, esnafın yerli halkla ilgilenmemesi gibi problemlerden dolayı faydalanamıyorum.	10	1,2,3,4,5, 6,8,11,15,24
	Engellemiyor, herhangi bir problem yaşamadım.	3	13,18,22
	Evet, engelliyor. Özellikle Arap turistlerin yoğun olarak bulunduğu bölgelere fiyat politikalarının onlara yönelik hazırlanmasından dolayı gidemiyoruz.	8	7,9,10,12, 14,20,21,23
	Engellediğini söyleyebilirim. Yerli halkın kullanacağı alanlar olmadığı için zorlanıyoruz. Önceki yıllarda piknik yaptığımız yerler, göl kenarında yapılaşma yasak olmasına rağmen bungalovlarla dolduğu için gidecek yer bulamıyoruz.	5	16,17,19, 25,26

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada yerel halkın Sapanca'daki sosyal taşıma kapasitesi algılarının belirlenmesi ve bu algıların Doxey'nin Rahatsızlık Endeksi üzerinde konumlandırılması amaçlanmıştır. Araştırmada yerel halkın yarısının destinasyonda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerine yönelik mutluluk evresinde olduğu, destinasyondaki ziyaretçilerin varlığından henüz rahatsız olmadıkları ve turizmin olumsuz çevresel etkilerinin kabul edilebilirlik sınırları içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yerel halkın turizmden ekonomik gelir elde etmesi, ziyaretçilere ve turizme karşı olumlu bakış açısına sahip olmasına neden olmaktadır. Buna karşın destinasyonda taşıma kapasitesinin üzerine çıkan kalabalıklık bölgenin zaman içerisinde doğal çevresinin zarar görmesine, bölgenin turizm çekiciliğini yitirmesine ve turizm gelirlerinin düşmesine neden olacağından ilgisiz, öfkeli ve hatta saldırgan davranışlar göstermelerine neden olacaktır.

Araştırmada yerel halkın diğer yarısının da ziyaretçilerle ilgili, ilgisiz ve ilgisiz-öfkeli evresinde olduğuna, turizmin fiziksel çevrede yarattığı tahribat, fiyat artışı, rekreasyon bölgelerinde meydana gelen yığılmalar, işletmelerin ziyaretçi odaklı çalışması ve çevre kirliliğinin artması gibi değişimlerden hoşnut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yerel halkın ziyaretçilere karşı tutumu henüz saldırganlaşma evresinde olmadığı için taşıma kapasitesi algısının bölgeye gelen ziyaretçi sayısına ve ziyaretçi memnuniyetine herhangi bir etkisi olmamıştır. Bu sonuçlar Sapanca'da sosyal taşıma kapasitesinin orta düzeyde aşıldığını ve yerel halkın mutluluk ve ilgisiz evreden uzaklaşıp öfkeli evreye hareket etmeye başlayacağını göstermektedir.

Yerel halk destinasyonda bulunan kalabalıklığın ciddi bir problem olduğunu ve planlanması gerektiğini belirtmiş; ama bu durum henüz ziyaretçilere karşı davranış olarak yansımamıştır. Yerel halkın gözlemleri doğrultusunda kalabalık artışına paralel olarak ilçede sosyo-kültürel ve çevresel sorunların ortaya çıktığı görülmüştür. Otopark ve trafik sorunu, destinasyonun olanaklarından yerel halkın faydalananaması, temizlik hizmetlerinin yetersizliği gibi problemler yerel halkın memnuniyetsizliğine neden olmaktadır. Bunula birlikte destinasyondaki doğal alanların kalabalıklık ve yapılaşma problemlerinden dolayı gerektiği gibi korunamadığı ve zarar gördüğü belirtilmiştir.

Bütün bu bilgiler ışığında Sapanca'da sosyal taşıma kapasitesinin orta düzeyde aşıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Şekil 2'de de görüldüğü üzere turizm faaliyetleriyle elde edilen ekonomik gelir yerel halkın destinasyonda mutlu davranış sergilemesine neden olurken yaşanan sosyo-kültürel ve çevresel sorunlar onları ilgisiz bir davranış sergilemeye yönlendirmektedir. Bununla birlikte destinasyonda öfkeli davranışın başlangıç düzeyinde olduğu söylenebilir. Diğer yandan gereken önlemlerin alınmaması halinde yerel halkın öfkeli ve hatta saldırgan bir davranış göstermeye meyilli olduğu görülmektedir.

Şekil 2: Sapanca Destinasyonunun Doxey'nin Rahatsızlık Endeksine Göre Konumlandırılması

Mutlu	İlgisiz		Öfkeli	Saldırgan
-------	---------	--	--------	-----------

Yerel Yönetime Öneriler:

- Turizm sezonunda destinasyondaki turizm bölgelerinde (göl, Kırkpınar vb.) temizlik hizmetlerinde kalitenin ve personel sayısının artırılması önerilmektedir.
- Sapanca merkez ve anayol üzerinde bulunan trafik yoğunluğunun azaltılması için alternatif ulaşım imkanları ve belirli bölgelerde otopark alanları oluşturulması önerilmektedir.
- Destinasyonda yer alan mevcut rekreasyon alanları, kamu yararına kullanılabilecek şekilde yenilenmeli, bu alanlar işlevsel hale getirilerek ilçede ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasına katkı sağlanmalıdır.
- Sapanca'nın turizm taşıma kapasitesini zorlayacak yeni yatırımlar engellenmeli, çevre tahribatına neden olan bütün girişimlerden uzak durulmalıdır.
- Destinasyonda dönemsel yoğunluğu tüm yıla yayabilecek, yerli halkın ve ziyaretçilerin memnuniyetini olumlu yönde etkileyecek bir turizm planı hayata geçirilmelidir.
- Bölgedeki fiyat politikaları yerli ziyaretçilerin ve yerel halkın da faydalanabileceği düzeyde olması gerekmektedir.

Araştırmacılara öneriler:

- Ziyaretçilerin taşıma kapasitesi algıları ile Sapanca'yı yeniden ziyaret etme niyetini ölçen araştırmalar yapılabilir.
- Yerli halkın taşıma kapasitesi algılarının belirlenmesine yönelik daha kapsamlı nicel araştırmalar yapılabilir.
- Ziyaretçilerin psikolojik taşıma kapasitesini belirleyen çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akış, S. (1999). *Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye*. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Mart-Haziran, 36-46.
- Alagöz, G. ve Güneş, E. (2019). *Turizm faaliyetlerinin sınırlandırılmasında turizm göstergeleriyle taşıma kapasitesi*. O. Türcay içinde, *Sürdürülebilir Turizm: Gösterge Geliştirme ve Ölçme Yaklaşımı* (s. 357-377). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Avcıkurt, C. (2007). *Turizm Sosyolojisi*. 2. Basım, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Caner, A. M. (2018). *Erzincan Girlevik Şelalesinin fiziksel ve sosyal taşıma kapasitesinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı ABD, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çavuş, Ş. (2002). *Turistik merkezlerin taşıma kapasiteleri ile yaşam evreleri arasındaki ilişkiler ve Kuşadası örneğinde değerlendirme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çolak, O., Kiper, V. O., ve Batman, O. (2020). Ölçsüz turizm'e (Over tourism) dair kavramsal bir yaklaşım. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12(23), 609-621.
- Davies, C. A. (1999). Opportunity House: Ethnographic Stories of Mental Retardation. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 5(1), 127-128.
- Demir C. ve Çevirgen, A. (2006). *Turizm ve Çevre Yönetimi: Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Dinh, X. T., Tran, N., Nguyen, T. L., Nguyen, D. T., ve Dang, M., (2007). *Tourism carrying capacity assessment for Phong Nha-Ke Bang and Dong Hoi, Quang Binh Province*.
- Doğan, H. Z. (2004). *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Duran, E., & Özkul, E. (2012). Yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumları: Akçakoca örneği üzerinden bir yapısal model. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 500-520.
- Getz, D. (1983). Capacity to absorb tourism: Concepts and implications for strategic planning. *Annals of tourism Research*, 10(2), 239-263.
- Gökdeniz, A. (2019). Turistik destinasyonlarda sosyal taşıma kapasitesi algısı ve tekrar ziyaret niyetine etkisi: Ayvalık araştırması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 3003-3031.
- Göktaş, T. H., Yıldız, N. D., Demir, M. ve Bulut, Y. (2013). Taşıma kapasitesi kuramının milli parklarda oluşum-gelişim ve modellenme süreci, *Journal of the Faculty of Agriculture*, C: 44, No 2, ss.195-206.
- Gül, A., ve Akten, M. 2005. Korunan doğal alanlarda rekreasyonel taşıma kapasitesi ve kavramsal yaklaşımlar. *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, 8- 10 Eylül Isparta, s:485-494.
- Gündüz, S. (2018). Yerel halkın turizm algısını belirlemeye yönelik alternatif bir ölçek geliştirme: Karataş Destinasyonu örneği. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 13(52), 343-357.
- Hallo, J. C., & Manning, R. E. (2010). Analysis of the social carrying capacity of a national park scenic road. *International Journal of Sustainable Transportation*, 4(2), 75-94.
- Holstein, J. A., ve Gubrium, J. F. (2004). Context: Working it up, down and across. *Qualitative Research Practice*, 297-311.

Joshi, S., & Dahal, R. (2019). Relationship between social carrying capacity and tourism carrying capacity: a case of Annapurna conservation area, Nepal. *Journal of Tourism and Hospitality Education*, 9, 9-29.

Jovičić, D., & Dragin, A. (2008). The assessment of carrying capacity: A crucial tool for managing tourism effects in tourist destinations. *Turizam*, (12), 4-11.

Kahraman, N., & Türkay, O. (2004). *Turizm ve Çevre*. Detay Yayıncılık.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, İ. (1997). *Sürdürülebilir turizm kalkınması ve ülkemiz açısından bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.

Kılıç, İ. (2020). *Toplumsal taşıma kapasitesinin, turizmin gelişmesine yönelik destek üzerindeki etkisinde, toplumsal kalıtımın ve yaşam kalitesinin rolü*. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ABD, Eskişehir.

Koçoğlu, C. M., Saraç, Ö., & Batman, O. (2020). Safranbolu'da sürdürülebilir turizm gelişmesine yönelik yerel halkın tutumları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*.

Lankford, S. V., Inui, Y., & Whittle, A. (2008). Exploring social carrying capacity based on perceived levels of crowding: A case study of Hanauma Bay, Hawaii. *Tourism in Marine Environments*, 5(1), 43-53.

Martin, B. S. ve Uysal, M. (1990). An Examination of the relationship between carrying capacity and the tourism lifecycle: Management and policy implications, *Journal of Environmental Management*, C: 31, No: 4, ss. 327-333.

Mathieson, A. ve Wall, G. (1993). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. London: Longman Press.

Needham, M. D., Ceurvorst, R. L., and Tynon, J. F. (2013). Toward an approach for measuring indicators of facility carrying capacity in outdoor recreation areas. *Journal of Leisure Research*, 45(3), 345-366.

Newsame, D. (2002). Natural Area Tourism: Ecology, Impacts and Management Channel.

Özgürel, G., Bozkurt, M., & Baysal, K. (2021). Sosyal taşıma kapasitesi: İçmeler-Marmaris örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(45), 665-695.

Rahmani, A., Fakhraee, A., Karami, S., and Kamari, Z. (2015). A quantitative approach to estimating carrying capacity in determining the ecological capability of urban tourism areas (case study: Eram Boulevard of Hamadan city). *Asia pacific journal of tourism research*, 20(7), 807-821.

Reigner, N., Kiser, B., Lawson, S., and Manning, R. (2012). Using transportation to manage recreation carrying capacity. In *The George Wright Forum*, Vol. 29, No. 3, pp. 322-337. George Wright Society.

Rızaoğlu, B. ve Tanrısevdi, A. (1997). Yerel toplumsal duyarlılığın bir ölçüsü olarak turizmin toplumsal taşıma kapasitesi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, C: 8, No: 1, ss. 52-58.

Saraç, Ö. (2020). Yeni koronavirüs (COVID-19) pandemi sürecinin sürdürülebilir turizm üzerindeki muhtemel etkileri. *Eyel, CF ve Gün, S.(eds). COVID-19 döneminde iktisadi, idari ve sosyal bilimler çalışmaları*, 115-141.

- Saraç, Ö. (2022). Kültür turistlerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarının cinsiyete göre farklılıkları: Safranbolu üzerinde bir araştırma. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(2), 265-283.
- Saveriades, A. (2000). Establishing the social tourism carrying capacity for the tourist resorts of the east coast of the Republic of Cyprus. *Tourism management*, 21(2), 147-156.
- Simon, F. J. G., Narangajavana Y. ve Marques, D.P. (2004). carrying capacity in the tourism industry: A case study of Hengistbury Head. *Tourism Management*, 25, 275-283.
- Sousa, R. C. D., Pereira, L. C. C., Costa, R. M. D. ve Jimenez, J. A. (2017). Management of Estuarine Beaches On The Amazon Coast Though The Application of Recreational Carrying Capacity Indices. *Tourism Management* 59, ss. 216-225.
- Sowman, Marle S. (1987). A procedure for assessing recreational carrying capacity of Coastal Resort Areas. *Landscape and Urban Planning*, 14 (1), 332-333.
- Stone P. J., Dunphy D. C., Marshall S. S., ve Ogilvie D.M. (1966). *The general inquirer: A computer approach to content analysis*. The M.I.T. Press, Massachusetts.
- Sustainable Development (2022). A/CONF.151/26 (Cilt I)- Rio Deklarasyonu. Erişim <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=111&nr=1709&menu=35> (12.09.2022)
- Tabak, G., & Özdemir, E. G. (2020). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Sosyal Taşıma Kapasitesi: Nevşehir Örneği (Carrying Capacity in Terms of the Sustainable Tourism: A Case in Nevşehir). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 287-303.
- Tokmak, C. (2008). *Sürdürülebilir turizm açısından taşıma kapasitesi: Topkapı örneği*. (Basılmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkay, O., & Saraç, Ö. (2019). Altyapı, üstyapı ve çevre sorunlarının turist şikâyetleri kapsamında değerlendirilmesi ve yerel yönetimlerin çözüm potansiyeli: Antalya örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 98-110.
- Türker, N., Koçoğlu, C. M., & Saraç, Ö. (2024). Effect of Overtourism on Residents' Quality of Life in World Heritage Cities. *Journal of New Tourism Trends*, 5(1), 1-16.
- Türker, G. Ö. ve Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan Destinasyonu örneği, *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, C: 4, No: 1.
- UNWTO (2022). (Çevrimiçi) Centre of expertise leisure, tourism & hospitality; NHTV Breda University of Applied Sciences; and NHL Stenden University of Applied Sciences (2018), 'Overtourism'? – understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions, executive summary. Madrid: UNWTO.
- Ünlüönen, K., ve Tokmak, C. (2009). Topkapı Sarayı'nda çalışanlar ve ziyaretçilerin sosyal taşıma kapasitesine yönelik değerlendirmeleri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 17-30.
- Watson, G. L., & Kopachevsky, J. P. (1996). Tourist carrying capacity: a critical look at the discursive dimension. *Progress in Tourism and Hospitality research*, 2(2), 169-179.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILMAZER, B. ve SARAÇ, Ö. (2025). Sapanca Destinasyonunda Sosyal Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi: Yerel Halk Algısı Üzerine Bir Araştırma. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2): 217-237.

Yusoh, M. P., Mapjabil, J., Hanafi, N., and bin Muhammed Idris, M. A. (2021). Tourism carrying capacity and Social Carrying capacity: A literature review. *In SHS Web of Conferences* (Vol. 124, p. 02004). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112402004>.